C/2024/6810

29.11.2024 г.

ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА

от 21 октомври 2024 година

относно икономическата, бюджетната, трудовата и структурната политика на Чехия

(C/2024/6810)

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 121, параграф 2 и член 148, параграф 4 от него,

като взе предвид Регламент (ЕС) 2024/1263 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2024 г. за ефективна координация на икономическите политики и за многостранно бюджетно наблюдение и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета ([1]), и по-специално член 3, параграф 3 от него,

като взе предвид препоръката на Европейската комисия,

като взе предвид резолюциите на Европейския парламент,

като взе предвид заключенията на Европейския съвет,

като взе предвид становището на Комитета по заетостта,

като взе предвид становището на Икономическия и финансов комитет,

като взе предвид становището на Комитета за социална закрила,

като взе предвид становището на Комитета за икономическа политика,

като има предвид, че:

(1) Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета ([2]), с който бе създаден Механизмът за възстановяване и устойчивост („Механизмът“), влезе в сила на 19 февруари 2021 г. По линия на Механизма се предоставя финансова подкрепа на държавите членки за осъществяването на реформи и инвестиции, водещи до фискален стимул, финансиран от Съюза. В съответствие с приоритетите на европейския семестър за координация на икономическите политики Механизмът спомага за постигането на икономическо и социално възстановяване и за изпълнението на устойчиви реформи и инвестиции, по-специално реформи и инвестиции за насърчаването на екологичния и цифровия преход и за укрепването на устойчивостта на икономиките на държавите членки. Механизмът също така спомага за укрепването на публичните финанси и за стимулирането на растежа и създаването на работни места в средносрочен и дългосрочен план, за подобряването на териториалното сближаване в рамките на Съюза и за подкрепата на непрекъснатото прилагане на Европейския стълб на социалните права.

(2) Регламент (ЕС) 2023/435 на Европейския парламент и на Съвета ([3]) („Регламентът REPowerEU“), приет на 27 февруари 2023 г., има за цел постепенното премахване на зависимостта на Съюза от вноса на руски изкопаеми горива. Това ще спомогне за постигането на енергийна сигурност и диверсификация на енергийните доставки на Съюза, като същевременно ще увеличи използването на възобновяеми енергийни източници, капацитета за съхранение на енергия и енергийната ефективност. Чехия добави нова глава за REPowerEU към своя национален план за възстановяване и устойчивост, за да финансира ключови реформи и инвестиции, които ще спомогнат за постигането на целите на REPowerEU.

([1]) ОВ L, 2024/1263, 30.4.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

([2]) Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 г. за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост (ОВ L 57, 18.2.2021 г., стр. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([3]) Регламент (ЕС) 2023/435 на Европейския парламент и на Съвета от 27 февруари 2023 г. за изменение на Регламент (ЕС) 2021/241 във връзка с главите за REPowerEU в плановете за възстановяване и устойчивост и за изменение на регламенти (ЕС) № 1303/2013, (ЕС) 2021/1060 и (ЕС) 2021/1755 и Директива 2003/87/ЕО (ОВ L 63, 28.2.2023 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

(3) На 16 март 2023 г. Комисията публикува съобщение, озаглавено „Дългосрочна конкурентоспособност на ЕС: перспективи след 2030 г.“, за да осигури информация за политическите решения и да се създадат рамкови условия за увеличаване на растежа. Съобщението е структурирано около девет взаимно подсилващи се движещи сили в областта на конкурентоспособността. Сред тези движещи сили достъпът до частен капитал, научните изследвания и иновациите, образованието и уменията и функциониращият единен пазар се открояват като основни приоритети на политиката за реформи и инвестиции с цел справяне с настоящите предизвикателства, свързани с производителността, както и за изграждане на дългосрочна конкурентоспособност на Съюза и неговите държави членки. На 14 февруари 2024 г. Комисията публикува съобщение, озаглавено „Годишен доклад от 2024 г. за единния пазар и конкурентоспособността“. В съобщението се описват подробно конкурентните предимства на европейския единен пазар и предизвикателствата пред него, като се проследява годишното развитие в съответствие с установените девет движещи сили на конкурентоспособността.

(4) На 21 ноември 2023 г. Комисията прие годишния обзор на устойчивия растеж за 2024 г., с което постави началото на европейския семестър за 2024 г. На 22 март 2024 г. Европейският съвет одобри приоритетите на обзора на устойчивия растеж за 2024 г. във връзка с четирите измерения на конкурентоспособната устойчивост. На 21 ноември 2023 г. въз основа на Регламент (ЕС) № 1176/2011 на Европейския парламент и на Съвета [4] Комисията прие и доклада за механизма за предупреждение за 2024 г., в който не посочи Чехия като една от държавите членки, които могат да бъдат засегнати или за които може да съществува риск да бъдат засегнати от дисбаланси и за които ще е необходим задълбочен преглед. Комисията прие и препоръка за препоръка на Съвета относно икономическата политика на еврозоната, както и предложение за съвместния доклад за заетостта за 2024 г., в който се анализира прилагането на насоките за заетостта и принципите на Европейския стълб на социалните права. Съветът прие Препоръката относно икономическата политика на еврозоната [5] („Препоръка от 2024 г. относно еврозоната“) на 12 април 2024 г. и съвместния доклад за заетостта на 11 март 2024 г.

(5) На 30 април 2024 г. влезе в сила новата рамка на Съюза за икономическо управление. Рамката включва новия Регламент (ЕС) 2024/1263 за ефективна координация на икономическите политики и за многостранно бюджетно наблюдение, изменения Регламент (ЕО) № 1467/97 на Съвета [6] за ускоряване и изясняване на прилагането на процедурата при прекомерен дефицит и изменената Директива 2011/85/ЕС на Съвета [7] относно изискванията за бюджетните рамки на държавите членки. Целите на новата рамка за икономическо управление са насърчаване на стабилни и устойчиви публични финанси, устойчив и приобщаващ растеж и устойчивост чрез реформи и инвестиции и предотвратяване на прекомерни бюджетни дефицити. С новата рамка за икономическо управление се насърчава също националната ангажираност и се поставя по-силен акцент в средносрочен план, наред с по-ефективно и по-съгласувано прилагане. Всяка държава членка трябва да представи на Съвета и на Комисията национален средносрочен фискално-структурен план. Националният средносрочен фискално-структурен план съдържа фискалните ангажименти, ангажиментите за реформи и ангажиментите за инвестиции на държавата членка, които обхващат период на планиране от 4 или 5 години в зависимост от редовната продължителност на мандата на законодателния орган в съответната държава. Планът за нетните разходи [8] в националните средносрочни фискално-структурни планове трябва да спазва изискванията на Регламент (ЕС) 2024/1263, в това число изискванията консолидираният държавен дълг да следва правдоподобно низходяща тенденция до края на периода на корекция или да остане на разумни равнища под 60 % от брутния вътрешен продукт (БВП), а дефицитът по консолидирания държавен бюджет да бъде сведен и/или поддържан под референтната стойност по Договора от 3 % от БВП в средносрочен план. Когато държава членка поеме ангажимент да изпълни съответен набор от реформи и инвестиции в съответствие с критериите, посочени в Регламент (ЕС) 2024/1263, периодът на корекция може да бъде удължен с най-много 3 години. За да подпомогне изготвянето на тези национални средносрочни фискално-структурни планове, на 21 юни 2024 г. Комисията публикува насоки относно информацията, която трябва да бъде предоставена от държавите членки в техните национални средносрочни фискално-структурни планове и в техните годишни доклади за напредъка. В съответствие с членове 5 и 36 от Регламент (ЕС) 2024/1263 Комисията предаде на държавите членки референтни траектории и техническа информация по целесъобразност. Държавите членки трябва да представят своите национални средносрочни фискално-структурни планове до 20 септември 2024 г., освен ако държавата членка и Комисията не се споразумеят да удължат този срок в разумни граници. В съответствие с националните си правни рамки държавите членки могат да обсъждат своите проекти на средносрочни

[4] Регламент (ЕС) № 1176/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 ноември 2011 г. относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси (ОВ L 306, 23.11.2011 г., стр. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj).

[5] Препоръка на Съвета от 12 април 2024 г. относно икономическата политика на еврозоната (ОВ C, C/2024/2807, 23.4.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

[6] Регламент (ЕО) № 1467/97 на Съвета от 7 юли 1997 г. за ускоряване и изясняване на прилагането на процедурата при прекомерен дефицит (ОВ L 209, 2.8.1997 г., стр. 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

[7] Директива 2011/85/ЕС на Съвета от 8 ноември 2011 г. относно изискванията за бюджетните рамки на държавите членки (ОВ L 306, 23.11.2011 г., стр. 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

[8] Нетни разходи съгласно определението в член 2, точка 2 от Регламент (ЕС) 2024/1263: „нетни разходи“ означава публичните разходи след приспадане на i) разходите за лихви, ii) дискреционните мерки по отношение на приходите, iii) разходите по програми на Съюза, изцяло покрити от приходи от фондове на Съюза, iv) националните разходи за съфинансиране на програми, финансирани от Съюза, v) цикличните елементи на разходите за обезщетения за безработица и vi) еднократните и други временни мерки.

планове с националните си парламенти, да поискат от независимите фискални институции да издадат становище и да проведат консултации със социалните партньори и други заинтересовани страни на национално равнище.

(6) През 2024 г. европейският семестър продължава да се развива в съответствие с прилагането на Механизма. Пълното изпълнение на плановете за възстановяване и устойчивост продължава да е от съществено значение за изпълнението на приоритетите на политиката в рамките на европейския семестър, тъй като плановете спомагат за ефективното справяне с всички или значителна част от предизвикателствата, посочени в съответните специфични за всяка държава препоръки, отправени през последните години. Специфичните за всяка държава препоръки за 2019 г., 2020 г., 2022 г. и 2023 г. продължават да бъдат еднакво актуални за плановете за възстановяване и устойчивост, които бяха преразгледани, актуализирани или изменени в съответствие с членове 14, 18 и 21 от Регламент (ЕС) 2021/241.

(7) На 1 юни 2021 г. Чехия представи на Комисията своя национален план за възстановяване и устойчивост в съответствие с член 18, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2021/241. Съгласно член 19 от Регламент (ЕС) 2021/241 Комисията оцени целесъобразността, ефективността, ефикасността и съгласуваността на плана за възстановяване и устойчивост в съответствие с насоките за оценка в приложение V към посочения регламент. На 8 септември 2021 г. Съветът прие своето решение за изпълнение за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на Чехия ([9]), който бе изменен на 16 октомври 2023 г. съгласно член 18, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2021/241 за актуализиране на максималното финансово участие за безвъзмездна финансова подкрепа, както и за да бъде включена главата за REPowerEU ([10]). Отпускането на траншовете зависи от приемането на решение на Комисията, взето в съответствие с член 24, параграф 5 от Регламент (ЕС) 2021/241, в което се посочва, че Чехия е изпълнила задоволително съответните ключови етапи и цели, определени в решението за изпълнение на Съвета. Задоволителното изпълнение предполага, че постигането на предходните ключови етапи и цели е запазено.

(8) В съответствие с член 8, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета ([11]) на 24 април 2024 г. Чехия представи националната си програма за реформи за 2024 г., а на 30 април 2024 г. — програмата си за конвергенция за 2024 г. В съответствие с член 27 от Регламент (ЕС) 2021/241 националната програма за реформи за 2024 г. отразява също шестмесечното докладване на Чехия относно напредъка, постигнат при изпълнението на нейния план за възстановяване и устойчивост.

(9) На 19 юни 2024 г. Комисията публикува доклада за Чехия за 2024 г. В него беше оценен напредъкът на Чехия в изпълнението на съответните специфични за държавата препоръки, приети от Съвета в периода 2019—2023 г., и беше направен преглед на изпълнението от страна на Чехия на плана за възстановяване и устойчивост. Въз основа на този анализ в доклада за държавата бяха посочени пропуски по отношение на предизвикателствата, които не са разгледани или са само частично разгледани в плана за възстановяване и устойчивост, както и по отношение на новите и нововъзникващите предизвикателства. В него бяха оценени също напредъкът на Чехия при прилагането на Европейския стълб на социалните права и постигането на водещите цели на Съюза в областта на заетостта, уменията и намаляването на бедността, както и напредъкът в постигането на целите на Обединените нации за устойчиво развитие.

(10) В съответствие с данните, потвърдени от Евростат, дефицитът по консолидирания държавен бюджет на Чехия се е повишил от 3,2 % от БВП през 2022 г. на 3,7 % през 2023 г., докато консолидираният държавен дълг е намалял от 44,2 % от БВП в края на 2022 г. на 44,0 % в края на 2023 г. Както бе обявено в съобщението на Комисията от 8 март 2023 г., озаглавено „Насоки за фискалната политика за 2024 г.“, Комисията предприема първата стъпка за откриване на основани на дефицита процедури при прекомерен дефицит въз основа на данните за резултатите за 2023 г. в съответствие с действащите правни разпоредби. На 19 юни 2024 г. Комисията публикува доклад, изготвен в съответствие с член 126, параграф 3 от Договора. В този доклад се прави оценка на състоянието на бюджета на Чехия, тъй като нейният дефицит по консолидирания държавен бюджет през 2023 г. надхвърля референтната стойност по Договора от 3 % от БВП. В доклада се заключава, че с оглед на тази оценка и след като вземе предвид становището на Икономическия и финансов комитет, изготвено съгласно член 126, параграф 4 от Договора, Комисията няма да предложи през юли 2024 г. откриването на процедура при прекомерен дефицит за Чехия.

([9]) ST 11047/21 INIT; ST 11047/21 ADD 1.

([10]) Решение за изпълнение на Съвета от 16 октомври 2023 г. за изменение на Решението за изпълнение от 8 септември 2021 г. за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на Чехия (ST 13383/23 INIT; ST 13383/23 ADD 1).

([11]) Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета от 7 юли 1997 г. за засилване на надзора върху състоянието на бюджета и на надзора и координацията на икономическите политики (ОВ L 209, 2.8.1997 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj).

(11) На 12 юли 2022 г. Съветът препоръча ([12]) Чехия да предприеме действия, за да гарантира, че през 2023 г. растежът на финансираните на национално равнище първични текущи разходи е в съответствие с като цяло неутрална позиция на фискалната политика ([13]), като се вземе предвид продължаващата временна и целенасочена подкрепа за най-уязвимите на покачването на цените на енергията домакинства и предприятия и за хората, бягащи от Украйна. На Чехия беше препоръчано да има готовност да адаптира текущите разходи към променящата се ситуация. На Чехия беше препоръчано също да увеличи публичните инвестиции за екологичния и цифровия преход, както и за енергийната сигурност, като вземе предвид инициативата REPowerEU, включително чрез използване на Механизма и други фондове на Съюза. Според оценките на Комисията през 2023 г. фискалната позиция ([14]) е била рестриктивна и е възлизала на 0,9 % от БВП в условия на висока инфлация. Растежът на финансираните на национално равнище първични текущи разходи (след приспадане на дискреционните мерки по отношение на приходите) през 2023 г. осигури рестриктивен принос към фискалната позиция в размер на 0,7 % от БВП. Това включва намаленията с 0,1 % от БВП разходи по целевите извънредни мерки за подкрепа в полза на домакинствата и предприятията, най-уязвими към покачването на цените на енергията, както и намаленията с 0,1 % от БВП разходи за предоставяне на временна закрила на разселените лица от Украйна. В обобщение, прогнозният растеж на финансираните на национално равнище първични текущи разходи през 2023 г. е в съответствие с препоръката на Съвета от 12 юли 2022 г. Разходите, финансирани с безвъзмездни средства по Механизма и други фондове на Съюза, възлязоха на 1,1 % от БВП през 2023 г. Финансираните на национално равнище инвестиции възлязоха на 4,4 % от БВП през 2023 г., което представлява увеличение от 0,5 процентни пункта в сравнение с 2022 г. Чехия финансира допълнителни инвестиции чрез Механизма и други фондове на Съюза. Чехия финансира публични инвестиции за екологичния и цифровия преход и за енергийна сигурност, например за саниране с цел повишаване на енергийната ефективност и монтиране на възобновяеми енергийни източници, модернизация и повишаване на безопасността на железопътния транспорт и изготвяне на проекти за електрификация, защита от наводнения и задържане на водата за земите и общините, проекти на чешки дружества, насочени към намаляване на потреблението на вода и прилагане на кръгови решения за предприятията, публично-частни партньорства в областта на научните изследвания и иновациите и предоставяне на цифрови устройства за училищата. Тези публични инвестиции са частично финансирани от Механизма и други фондове на Съюза.

(12) В програмата за конвергенция за 2024 г. макроикономическият сценарий в основата на бюджетните прогнози предвижда реален ръст на БВП с 1,4 % през 2024 г. и с 2,6 % през 2025 г., като същевременно предвижда инфлацията (измерена с хармонизирания индекс на потребителските цени (ХИПЦ) да бъде 2,7 % през 2024 г. и 2,4 % през 2025 г. Очаква се дефицитът по консолидирания държавен бюджет да спадне до 2,3 % от БВП през 2024 г. и да бъде 2,1 % през 2025 г., докато съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП се очаква да нарасне до 45,5 % до края на 2024 г. и до 46,4 % до края на 2025 г. След 2025 г. се предвижда дефицитът по консолидирания държавен бюджет постепенно да намалее до 1,6 % от БВП през 2026 г. и до 1,2 % през 2027 г. Поради това се планира салдото по консолидирания държавен бюджет да остане под референтната стойност от 3 % от БВП съгласно Договора през периода на програмата. От друга страна, след 2025 г. съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП се очаква да нарасне до 47,1 % през 2026 г. и да се стабилизира през 2027 г.

(13) В прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. се предвижда реалният БВП да нарасне с 1,2 % през 2024 г. и с 2,8 % през 2025 г., а ХИПЦ-инфлацията да бъде 2,5 % през 2024 г. и 2,2 % през 2025 г.

(14) В прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. се предвижда бюджетен дефицит от 2,4 % от БВП през 2024 г., а съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП се очаква да нарасне до 45,2 % до края на 2024 г. Намаляването на дефицита през 2024 г. отразява главно отпадането на мерките за смекчаване на въздействието на високите цени на енергията и прилагането на пакет от мерки за консолидация. Според оценките на Комисията фискалната позиция се очаква да бъде рестриктивна — с 2,3 % от БВП през 2024 г.

(15) Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. разходи в размер на 0,5 % от БВП се очаква да бъдат финансирани с безвъзмездна подкрепа („безвъзмездни средства“) от Механизма през 2024 г. в сравнение с 0,4 % от БВП през 2023 г. Разходите, финансирани с безвъзмездни средства от Механизма, ще продължат да дават възможност за висококачествени инвестиции и реформи за повишаване на производителността без пряко въздействие върху салдото или дълга по консолидирания държавен бюджет на Чехия. Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. разходи в размер на 0,1 % от БВП се очаква да бъдат покрити със заеми от Механизма през 2024 г. в сравнение с 0 % от БВП през 2023 г.

([12]) Препоръка на Съвета от 12 юли 2022 г. относно националната програма за реформи на Чехия за 2022 г. и съдържаща становище на Съвета относно програмата за конвергенция на Чехия за 2022 г. (ОВ C 334, 1.9.2022 г., стр. 19).

([13]) Въз основа на прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. средносрочният потенциален растеж на производството на Чехия през 2023 г., който се използва за измерване на фискалната позиция, се оценява на 10,5 % в номинално изражение въз основа на 10-годишния среден реален потенциален темп на растеж и дефлатора на БВП от 2023 г.

([14]) Фискалната позиция се определя като мярка за годишната промяна в основната бюджетна позиция на сектор „Държавно управление“. Нейната цел е да бъде оценен икономическият импулс, даден от фискалните политики — както тези, които са финансирани на национално равнище, така и тези, които се финансират от бюджета на Съюза. Фискалната позиция се измерва като разликата между i) средносрочния потенциален растеж и ii) промяната в първичните разходи без дискреционните мерки по отношение на приходите (и с изключение на свързаните с кризата с COVID-19 временни извънредни мерки), включително разходите, финансирани с безвъзмездна подкрепа (безвъзмездни средства) от Механизма и други фондове на Съюза.

(16) На 14 юли 2023 г. Съветът препоръча ([15]) на Чехия да гарантира разумна фискална политика, по-специално като ограничи номиналното увеличение на финансираните на национално равнище нетни първични разходи ([16]) през 2024 г. до не повече от 6,0 %. Когато изпълняваха своите бюджети за 2023 г. и изготвяха своите бюджети за 2024 г., държавите членки бяха приканени да вземат предвид факта, че Комисията ще предложи на Съвета да бъдат открити основани на дефицита процедури при прекомерен дефицит въз основа на данните за резултатите за 2023 г. Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. нетните първични разходи на Чехия, финансирани на национално равнище, се очаква да намалеят с 1,1 % през 2024 г., което е под препоръчания максимален темп на растеж. Това е в съответствие с препоръките на Съвета.

(17) Освен това Съветът препоръча на Чехия да предприеме действия за постепенно прекратяване на действащите извънредни мерки за енергийна подкрепа, като използва съответните икономии, за да намали бюджетния дефицит възможно най-скоро през 2023 г. и 2024 г. Съветът препоръча също така, ако нови увеличения на цените на енергията налагат нови или запазване на съществуващи мерки за подкрепа, Чехия да гарантира, че такива мерки за подкрепа са насочени към защитата на уязвимите домакинства и предприятия, че са фискално поносими и запазват стимулите за икономии на енергия. Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. нетните бюджетни разходи ([17]) за мерките за енергийна подкрепа се оценяват на 1,2 % от БВП през 2023 г. и се очаква да бъдат - 0,2 % от БВП през 2024 г. и 0,0 % през 2025 г. По-специално се приема, че данъкът върху извънредната печалба ще остане в сила през 2024 г. и 2025 г. ([18]). Ако съответните икономии се използват за намаляване на бюджетния дефицит, както се препоръчва от Съвета, тези прогнози ще доведат до фискална корекция от 1,4 % от БВП през 2024 г., докато нетните първични разходи, финансирани на национално равнище ([19]), имат рестриктивен принос към фискалната позиция от 2,2 % от БВП през същата година. Извънредните мерки за енергийна подкрепа бяха постепенно прекратени през 2023 г. и 2024 г. Това е в съответствие с препоръките на Съвета. При това се очаква съответните икономии да бъдат изцяло използвани за намаляване на дефицита по консолидирания държавен бюджет. Това също е в съответствие с препоръката на Съвета.

(18) Съветът препоръча на Чехия също така да запази финансираните на национално равнище публични инвестиции и да гарантира, че безвъзмездните средства от Механизма и други фондове на Съюза се усвояват ефективно, по-специално с цел насърчаване на екологичния и цифровия преход. Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. финансираните на национално равнище публични инвестиции се очаква да намалеят от 4,4 % от БВП през 2023 г. до 4,2 % от БВП през 2024 г. Това намаление се дължи на приключването на програмния период 2014—2020 г. за структурните фондове на Съюза, като средства по тази линия бяха налични до 2023 г. Предвид този допълнителен фактор се счита, че публичните инвестиции през 2024 г. съответстват на препоръката на Съвета. На свой ред, публичните разходи, финансирани с приходи от фондовете на Съюза, включително безвъзмездни средства по Механизма, се очаква да намалеят до 1,0 % от БВП през 2024 г. от 1,1 % от БВП през 2023 г. Това намаление се дължи на приключването на програмния период 2014—2020 г. за структурните фондове на Съюза, като средства по тази линия бяха налични до 2023 г.

(19) Въз основа на мерките на политиката, известни към крайната дата на изготвяне на прогнозата, и при условие че политиката остане непроменена, в прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. се предвижда бюджетен дефицит от 1,9 % от БВП през 2025 г. Съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП се очаква да нарасне до 45,5 % до края на 2025 г. Увеличението при съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП през 2025 г. отразява главно отрицателното номинално салдо, което отчасти се компенсира от растежа на номиналния БВП.

(20) Структурното салдо на Чехия е намаляло от почти балансирано средно в периода 2014—2019 г. до - 2,9 % през 2023 г. Това е в резултат на прилаганите постоянни мерки, като например намаляването на данъка върху доходите на физическите лица и увеличаването на социалноосигурителните обезщетения, включително автоматичното индексиране на пенсиите с процента на инфлацията, които не бяха финансирани чрез съответен ръст на приходите. Съществува допълнителен натиск върху устойчивостта на публичните финанси в средносрочен до дългосрочен план поради увеличаването на разходите, свързани със застаряването на населението. През 2023 г. Чехия измени първия стълб на пенсионната система, като промените включваха намаляване на индексирането на пенсиите и по-строги условия за ранно пенсиониране. Ако обаче няма допълнителни промени, се очаква увеличение на разходите за пенсии с около 3 процентни пункта до 2060 г. поради прогнозираното удвояване на коефициента на възрастова зависимост ([20]), определянето на таван на пенсионната възраст и все още големия брой хора, възползващи се от ранно

([15]) Препоръка на Съвета от 14 юли 2023 г. относно националната програма за реформи на Чехия за 2023 г. и съдържаща становище на Съвета относно програмата за конвергенция на Чехия за 2023 г. (ОВ C 312, 1.9.2023 г., стр. 22).

([16]) Нетните първични разходи се определят като финансирани на национално равнище разходи след приспадане на i) дискреционните мерки по отношение на приходите, ii) разходите за лихви, iii) цикличните разходи за безработица и iv) еднократните и други временни мерки.

([17]) Стойността представлява равнището на годишните бюджетни разходи за тези мерки, включително приходите и разходите, и когато е приложимо, след приспадане на приходите от данъци върху извънредните печалби на доставчиците на енергия.

([18]) В прогнозата на Комисията от пролетта на 2024 г. по принцип се приема, че мерките, които според Чехия ще останат в сила до края на 2024 г., ще имат отражение върху бюджета и през 2025 г.

([19]) Този принос се измерва като промяната в първичните разходи на сектор „Държавно управление“ след приспадане на: i) допълнителното въздействие върху бюджета на дискреционните мерки по отношение на приходите, ii) еднократните разходи, iii) цикличните разходи за безработица, както и на iv) разходите, финансирани с безвъзмездна подкрепа (безвъзмездни средства) от Механизма и други фондове на Съюза, спрямо средносрочния (10-годишен) среден темп на растеж на потенциалния номинален БВП, изразен като съотношение към номиналния БВП.

([20]) Според доклада от 2024 г. относно застаряването на населението, публикуван от Комисията през април 2024 г.

пенсиониране. Освен ако не бъде финансирано чрез съответен ръст на приходите, прогнозираното увеличение на разходите, свързани със застаряването на населението, би могло да увеличи рисковете за фискалната устойчивост в средносрочен и дългосрочен план. Правителството предлага да се обвърже законоустановената пенсионна възраст с очакваната средна продължителност на живота и да се забави растежът на новоотпуснатите пенсии. Ако бъдат приложени, тези промени ще подобрят фискалната устойчивост на пенсионната система. Други възможни мерки във връзка с фискалната устойчивост в дългосрочен план включват увеличаване на предлагането на работна ръка чрез предоставяне на стимули за повишаване на степента на участие на хората, навършили пенсионна възраст.

(21) Конкурентоспособността и производителността са възпрепятствани от недостига на работници. Заетостта на майките има възможност да бъде увеличена, както е видно от ниското равнище на заетост на жените в продължение на няколко години след раждането на дете. В допълнение към липсата на достъпни услуги за грижи за децата, данъчната и социалноосигурителната система възпират родителите с по-ниски доходи, по-специално майките, да се върнат на работа. Тригодишните периоди на родителски отпуск, високите данъчни облекчения за неработещите съпрузи и семейните обезщетения, които стимулират родителя с по-ниски доходи да ползва дълги периоди на отпуск, разубеждават родителите, по-специално майките, да работят или да търсят работа. През 2022 г. данъчното облагане на доходите от труд за втори работещи членове на домакинството беше над средното за Съюза, а също и над данъчно-осигурителната тежест за несемейни лица, получаващи същото заплащане. Насърчаването на родителите с по-ниски доходи да работят или да търсят работа би подпомогнало и постигането на по-високи приходи за пенсионната система.

(22) През 2022 г. съотношението на общите данъчни приходи към БВП на Чехия е значително под средното за Съюза (35,3 % в сравнение със средните за Съюза 40,2 %). Вариант за подпомагане на икономическия растеж и фискалната устойчивост е разширяването на данъчната основа чрез увеличаване на дела на данъците, които в по-малка степен вредят на растежа. Постоянните данъци върху имотите са сред данъците, най-малко вредни за растежа, но приходите от тях са много ниски — 0,2 % от БВП в сравнение със средния за Съюза 1,0 % от БВП (към 2022 г.). Въпреки увеличението на постоянните данъци върху недвижимите имоти през 2024 г. системата за постоянно данъчно облагане на сградите и жилищните единици се основава на местонахождението на имотите, което води до неравномерно данъчно облагане на имоти с еднаква стойност и не съответства на промените в стойността на имотите. С въвеждането на система за оценка на имотите, при която за данъчна основа се избира стойността на имота, същата се синхронизира с пазарната стойност, като това дава възможност за редовно актуализиране на стойността на имотите и би увеличило ефикасността на данъка като инструмент за смекчаване на увеличенията на цените на имотите и за осигуряване на най-продуктивно използване на съществуващия жилищен фонд. Това от своя страна би повишило достъпността на жилищата и способността на хората да се придвижват с цел работа, подкрепяйки икономическия растеж и увеличавайки приходите от постоянните данъци върху имотите.

(23) В съответствие с член 19, параграф 3, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/241 и критерий 2.2 от приложение V към него планът за възстановяване и устойчивост включва широк набор от взаимно подсилващи се реформи и инвестиции, които трябва да бъдат изпълнени до 2026 г. Очаква се тези реформи и инвестиции да спомогнат за ефективното справяне с всички или със значителна част от предизвикателствата, посочени в съответните специфични за държавата препоръки. В този кратък срок бързото и ефективно изпълнение на плана за възстановяване и устойчивост, включително на главата за REPowerEU, е от съществено значение за повишаване на дългосрочната конкурентоспособност на Чехия по време на екологичния и цифровия преход, като същевременно се гарантира социална справедливост. За да бъдат изпълнени ангажиментите по плана за възстановяване и устойчивост до август 2026 г., от съществено значение е Чехия да продължи изпълнението на реформите и да ускори инвестициите чрез преодоляване на съответните предизвикателства, като същевременно укрепи капацитета за усвояване. Усвояването на средствата за възстановяване и устойчивост е подкопано по-специално от ограниченията на административния капацитет на някои от изпълнителните органи. Това е особено забележимо в области, които изискват повече експертен опит, като например екологичния и цифровия преход. Систематичното участие на местните и регионалните органи, социалните партньори, гражданското общество и други съответни заинтересовани страни продължава да бъде от съществено значение, за да се гарантира широка ангажираност за успешното изпълнение на плана за възстановяване и устойчивост.

(24) Като част от междинния преглед на програмите по линия на политиката на сближаване, в съответствие с член 18 от Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета ([21]) от Чехия се изисква да направи преглед на всяка програма по линия на Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+), Кохезионния фонд (КФ) и Фонда за справедлив преход (ФСП) до март 2025 г., като вземе предвид, наред с другото, предизвикателствата, посочени в специфичните за държавата препоръки за 2024 г., както и своя национален план в областта на енергетиката и климата. Този преглед представлява основата за окончателното разпределение на финансирането от Съюза, включено във всяка програма. Чехия постигна напредък в прилагането на програми по линия на политиката на сближаване и Европейския стълб на социалните права, но продължават да са налице

([21]) Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика (ОВ L 231, 30.6.2021 г., стр. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

предизвикателства и значителни регионални различия. Северозападният регион и в по-малка степен Моравско-Силезкият край са попаднали в „капан на развитието“. Ускоряването на изпълнението на програмите по линия на политиката на сближаване заедно с укрепването на административния капацитет, най-вече в тези региони, е от решаващо значение. Договорените в програмите по линия на политиката на сближаване приоритети са все така актуални. По-специално е необходимо да се развие административният капацитет на регионите, да се подобрят партньорствата между тях и да се засили тяхната ангажираност, за да се увеличи усвояването на средствата от Съюза от малките общини, малките и средните предприятия (МСП) и местните неправителствени организации. Трябва да бъдат осъществени инвестиции в подкрепа на устойчивия градски и регионален транспорт и инфраструктура за алтернативни горива, за да се ускори екологичният преход, заедно с разширено използване на възобновяеми енергийни източници, както и инвестиции в енергийна ефективност и в кръговата икономика. Важно е да се завършат планираните действия за адаптиране към изменението на климата, като се постави акцент върху мерките за естествено задържане на водите. Приоритет е също така да се засили интеграцията на хората, разселени от Украйна и ползващи се с временна закрила, включително на пазара на труда, в съответствие с техните умения. Продължава да е важно да се поставя акцент върху въздействието на мерките, свързани с групите в неравностойно положение, като например ромите.

(25) В контекста на междинния преглед заслужава да се обърне допълнително внимание на потенциала за мобилизиране на повече ресурси от частния сектор, особено чрез по-широко използване на финансови инструменти в съчетание с безвъзмездни средства. При такива иновативни инструменти могат да се използват повече частни инвестиции, особено за енергийна ефективност, решения за чиста енергия и развитие на стопанската дейност. Капацитетът на Националната банка за развитие следва да се използва по-ефективно за прилагане на финансовите инструменти в програмите по линия на политиката на сближаване. Като се има предвид амбицията на Чехия нейните резултати в областта на иновациите вече да не са умерени, страната би могла в подкрепа на трансформацията на промишлеността да използва и платформата за стратегически технологии за Европа, създадена с Регламент (ЕС) 2024/795 на Европейския парламент и на Съвета ([22]) в областта на цифровите технологии и дълбокотехнологичните иновации, чистите технологии и технологиите с ефективно използване на ресурсите, както и биотехнологиите и когато е приложимо, в съответствие с националната стратегия за интелигентна специализация.

(26) Освен икономическите и социалните предизвикателства, разгледани в плана за възстановяване и устойчивост и други фондове на Съюза, Чехия е изправена пред още няколко предизвикателства, свързани с публичната администрация и конкурентоспособността.

(27) Привлекателността на публичната администрация на Чехия като работодател и нейната способност да задържа таланти са обект на натиск. Това важи особено за работните места на експерти, лица с управленски функции и в областта на информационните технологии. През 2023 г. влязоха в сила изменения на Закона за държавната администрация, с които се въвеждат определени мандати за висшите държавни служители, по-бързи процедури за набиране на персонал и по-широки възможности за привличане на външни кандидати. Разпокъсаността на управлението на човешките ресурси обаче възпрепятства прилагането на по-системен подход към управлението на талантите. Размерът на чешката публична администрация е под средния за Съюза както по отношение на разходите, така и по отношение на броя на служителите. При все това заплатите са по-ниски от тези в частния сектор за сравними образователни равнища, като са намалели в реално изражение с повече от 10 % в сравнение с 2004 г., което допълнително намалява привлекателността на държавната администрация. Укрепването на капацитета на публичната администрация на Чехия за привличане, задържане и развитие на таланти е от решаващо значение за допълнително повишаване на нейната ефективност и на качеството на нейните услуги.

(28) Публичната администрация на Чехия играе съществена роля за поддържането на конкурентоспособността на икономиката, тъй като тя оформя регулаторната среда и публичните инвестиции, особено във връзка с двойния преход. През 2022 г. резултатите в публичния сектор и ефективността на управлението на Чехия останаха стабилни и близки до средните за Съюза. Въпреки това продължават да съществуват предизвикателства по отношение на стратегическото насочване и разработването на основани на факти политики. Това изисква намаляване на тясната ведомственост и укрепване на капацитета за стратегическо насочване, за да се подобри съгласуваността на стратегиите и тяхното прилагане във всички политики. Фрагментираният местен административен капацитет на Чехия е значителен фактор, който пречи, наред с другото, на малките бенефициери да използват ефективно средствата от Съюза. Усвояването на средства от Съюза от малките общини, МСП и местните неправителствени организации би се повишило, ако на кандидатите се предоставяше подкрепа, например чрез назначаване на общи ръководители на проекти и чрез осигуряване на изчерпателна информация на едно място за това как те могат да кандидатстват за финансиране от Съюза. Приоритетът в това отношение е да се разработи целенасочена подкрепа за повишаване на местния административен капацитет в структурно засегнатите региони като Северозападния регион и Моравско-Силезкия край. Добрият пример на ФСП показва, че регионите биха били по-динамични, ако играеха по-силна роля при определянето на специфичните си нужди.

([22]) Регламент (ЕС) 2024/795 на Европейския парламент и на Съвета от 29 февруари 2024 г. за създаване на платформата за стратегически технологии за Европа (STEP) и за изменение на Директива 2003/87/ЕО и на регламенти (ЕС) 2021/1058, (ЕС) 2021/1056, (ЕС) 2021/1057, (ЕС) № 1303/2013, (ЕС) № 223/2014, (ЕС) 2021/1060, (ЕС) 2021/523, (ЕС) 2021/695, (ЕС) 2021/697 и (ЕС) 2021/241 (ОВ L, 2024/795, 29.2.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

(29) Резултатите на Чехия в областта на иновациите продължават да бъдат възпрепятствани от неефективния трансфер на технологии и знания и от слабите връзки между академичните среди и промишления сектор. Публичните разходи за научноизследователски и развойни дейности, финансирани от предприятията, продължават да са равни на около половината от средните за Съюза (0,023 % от БВП в сравнение със средните за Съюза 0,045 %), като през последните години следват тенденция на намаляване, което показва ниската степен на сътрудничество между академичните среди и предприятията и на слабите стимули за целта. Това оказва сериозно въздействие върху трансфера на резултатите от научните изследвания в икономиката и ограничава капацитета за иновации на Чехия, както се вижда например от ограничените заявки за патенти, които остават доста под средното за Съюза (0,83 процентни пункта на милиард от БВП през 2020 г. в сравнение със средните за Съюза 3,4 процентни пункта). За справяне с това предизвикателство биха могли да спомогнат мерките за структурно подобряване и укрепване на трансфера на технологии в Чехия, насочени специално към повишаване на ефективността на трансфера на технологии и улесняване на създаването на съпътстващи предприятия. Очаква се проектът по линия на механизма за подкрепа в областта на политиките по програма „Хоризонт“, който ще започне на 9 юни 2024 г., да осигури на Чехия конкретна подкрепа и препоръки за политиката по отношение на увеличаването на връзките между науката и бизнеса.

(30) Участието във висшето образование и броят на завършилите го намаляват, което утежнява недостига на квалифицирани работници. Делът на завършилите висше образование сред лицата на възраст между 25 и 34 години показва тенденция на намаляване от 2021 г. насам и е четвъртият най-нисък в Съюза (33,7 % спрямо средната за Съюза стойност от 43,1 %), което е далеч от целта на Съюза за 45 %. Между 2016 г. и 2021 г. броят на записаните студенти е намалял с 11,6 %. Делът на отпадащите е трайно висок. Финансовата подкрепа за студентите се задържа ниска (2,5 % от публичните разходи спрямо средната за Съюза стойност от 18,8 %) въпреки емпиричните данни, показващи висока възвръщаемост на инвестициите във висшето образование, що се отнася до производителността.

(31) Недостигът на работници и несъответствията между уменията и изискванията на пазара на труда продължават да бъдат непосредствено предизвикателство, което възпрепятства конкурентоспособността на чешката икономика. Те биха могли да бъдат подобрени чрез разнообразни мерки, като реформа на регулираните професии и засиленото участие на тристранни платформи, обединяващи заинтересовани страни или експерти, с цел преодоляване на дългогодишната липса на квалифицирани работници. Освен това Чехия е приела най-голям приток на хора, разселени от Украйна и ползващи се с временна закрила, на глава от населението в Съюза. Повече от 50 % от тях обаче са на по-ниско квалифицирани позиции, отколкото са били в Украйна, като езикът се отчита като ясна бариера. Освен това приблизително 30 % също така твърдят, че изискваното признаване на квалификациите е пречка за намиране на по-добра работа. Опростяването на признаването на придобитите в чужбина квалификации и увеличаването на участието на пазара на труда на по-слабо представените групи, включително хората, разселени от Украйна и ползващи се с временна закрила, би могло да облекчи затрудненията на пазара на труда,

ПРЕПОРЪЧВА на Чехия да предприеме през 2024 г. и 2025 г. следните действия:

1. Да представи своевременно средносрочния фискално-структурен план. В съответствие с изискванията на реформирания Пакт за стабилност и растеж да ограничи растежа на нетните разходи ([23]) през 2025 г. до равнище, съобразено, наред с другото, с поддържането на дефицита по консолидирания държавен бюджет под референтната стойност по Договора от 3 % от БВП и поддържането на разумно равнище на консолидирания държавен дълг в средносрочен план. Да предприеме мерки, за да гарантира дългосрочната фискална устойчивост на пенсионната система. Да намали демотивиращите фактори в данъчната и социалната сфера за връщането на родителите на работа, за да се насърчи по-голямо участие на жените на пазара на труда. Да подобри стимулите за хората, наближаващи пенсионна възраст, да продължат да работят. Да предприеме стъпки за увеличаване на приходите от постоянните данъци върху имотите.

2. Да укрепи административния капацитет за управление на плана за възстановяване и устойчивост, да ускори инвестициите и да запази импулса в изпълнението на реформите. Да преодолее съответните предизвикателства, за да подсигури непрекъснато, бързо и ефективно изпълнение на плана за възстановяване и устойчивост, включително главата за REPowerEU, като осигури приключването на реформите и инвестициите до август 2026 г. Да ускори изпълнението на програмите по линия на политиката на сближаване. В контекста на междинния преглед на тези програми да продължи да се съсредоточава върху договорените приоритети, като предприеме действия за по-добро мобилизиране на ресурси от частния сектор, включително чрез използването на иновативни финансови инструменти, като същевременно взема предвид възможностите, които предлага инициативата „Платформа за стратегически технологии за Европа“ за подобряване на конкурентоспособността.

([23]) Съгласно член 2, точка 2 от Регламент (ЕС) 2024/1263 „нетни разходи“ означава публичните разходи след приспадане на разходите за лихви, дискреционните мерки по отношение на приходите, разходите по програми на Съюза, изцяло покрити от приходи от фондове на Съюза, националните разходи за съфинансиране на програми, финансирани от Съюза, цикличните елементи на разходите за обезщетения за безработица, както и еднократните и други временни мерки.

3. Да укрепи капацитета на публичната си администрация за привличане, задържане и развитие на таланти, особено на такива с аналитични и ръководни умения и умения в областта на информационните технологии. Да намали тясната ведомственост и да укрепи капацитета за стратегическо насочване, за да подобри съгласуваността между политиките. Да подкрепи сътрудничеството между общинските администрации, включително чрез предоставяне на подкрепа за изграждане на административен капацитет, насочена към структурно засегнатите региони.

4. Да насърчи иновациите чрез подобряване на трансфера на технологии от академичните среди към предприятията, подпомагане на създаването на спин-оф и стартиращи предприятия и увеличаване на участието във висшето образование. Да укрепи конкурентоспособността на икономиката чрез преодоляване на несъответствията между уменията и изискванията на пазара на труда, опростяване на признаването на придобитите в чужбина квалификации и увеличаване на участието на пазара на труда на по-слабо представените групи.

Съставено в Люксембург на 21 октомври 2024 година.

За Съвета

Председател

NAGY I.